

GRANSKNING AV PARTIERNAS INSATSER I
MILJÖPOLITIKEN I UMEÅ KOMMUN

Mandatperioden 2018 - 2022

FÖRORD

I över 30 år har Naturskyddsföreningen inför valen granskat vad riksdagspartierna har gjort och vill göra i miljöpolitiken. Läget för klimatet och den biologiska mångfalden är akut vilket kräver modiga beslut från våra politiker, även på lokal nivå. Inför valet 2022 har Naturskyddsföreningen i Umeå med omnejd tagit initiativet till att göra en granskning av de lokala partiernas miljöpolitik i Umeå kommun.

Granskningen är utförd på uppdrag av Naturskyddsföreningen i Umeå med omnejd och har genomförts på konsultbasis i samverkan med föreningen. Resultatet av granskningen och rapportens slutsatser är konsultens egna. Förutsättningarna för granskningen och den metod som använts redovisas mer ingående i metodavsnittet.

Fokus för granskningen är på hur partierna konkret har agerat när det gäller ett antal miljöpolitiska områden som behandlats i kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen under den senaste mandatperioden. Syftet med rapporten är att väljare i kommunen ska få en samlad bild av vilka ställningstagande partierna har gjort och vilka miljöpolitiska områden partierna har prioriterat de senaste åren.

Sofia Eriksson
Miljökonsult

Innehållsförteckning

FÖRORD	1
SAMMANFATTNING	3
SYFTE	4
METOD	4
Kriterier för utvalda områden	4
Material och urval	5
Bedömning av partierna	5
RESULTAT	7
1. Minskade utsläpp från flyget	7
2. Hållbart resande i kommunen	9
3. Renare luft i centrum	11
4. Hållbar mat	12
5. Skydd av värdefull natur	14
6. Begränsa externa handelscentrum	16
7. Energieffektivisering	17
8. Lokala klimatmål och handlingsplaner	18
SLUTSATSER OCH SAMLAD BEDÖMNING	20
Parti för parti	20

SAMMANFATTNING

För att undersöka partiernas insatser i miljöpolitiken i Umeå den senaste mandatperioden har åtta olika miljörelaterade områden valts ut för närmare granskning. Granskningen är baserad på offentligt material i form av protokoll och ljudinspelningar från kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. För varje utvalt område beskrivs partiernas agerande i frågan, därefter har en kvalitativ bedömning gjorts av huruvida partiets insatser bedöms ha bidragit till en miljömässigt hållbar utveckling eller ej. Partierna har graderats via en trafikljusbedömning inom varje område och slutligen har de sammanvägts för ett övergripande resultat, vilket illustreras i en tabell i rapportens slutsatser.

Resultatet visar att Miljöpartiet och Vänsterpartiet är de partier som främst agerat för att bidra till en miljömässigt hållbar utveckling inom de valda områdena. Inget av partierna fick dock grönt ljus inom samtliga områden. Socialdemokraterna och Miljöpartiet har i minoritet styrt i kommunen den senaste mandatperioden, men Miljöpartiet har agerat mer progressivt inom nästan samtliga områden. De har tillsammans antagit viktiga och ambitiösa mål för kommunen men det återstår att se huruvida de uppnås. Socialdemokraterna har drivit igenom en del konkreta klimat- och miljöåtgärder, men även fört en politik som inte bedöms bidra till en miljömässigt hållbar utveckling och ofta avslagit mer progressiva förslag.

Arbetarpartiet har framförallt tagit initiativ för mer hållbart resande och renare luft. Samtidigt har partiet förhållit sig passiva i flera andra frågor. Centerpartiet har engagerat sig för en hållbar utveckling inom fler områden än Arbetarpartiet, men parallellt agerat i motsatt riktning inom andra områden. Liberalerna och Kristdemokraterna har i viss mån agerat för en hållbar utveckling, men övervägande agerat i motsatt riktning eller varit passiva.

De partier som bedöms ha bidragit allra minst till ett miljömässigt hållbart Umeå inom de valda områdena är Sverigedemokraterna och Moderaterna. Sverigedemokraterna har lagt få egna förslag för att stärka kommunens miljöpolitik, tvärtom har partiet ofta försökt sänka kommunens miljöambitioner eller förhållit sig passiva. Moderaterna har varit mer aktiva under mandatperioden, dock har partiet till stor del fört en politik som inte bedöms bidra till en miljömässigt hållbar utveckling i Umeå kommun.

SYFTE

Syftet med granskningen och rapporten är att ge en samlad bild av partiernas agerande och ställningstagande i ett antal centrala miljöfrågor som varit aktuella under mandatperioden 2018 - 2022, samt bedöma i vilken utsträckning partiernas agerande bidragit till att Umeå utvecklas i en hållbar riktning.

Inom politiken finns olika vägar för att uppnå samma mål och i rapporten granskas en mängd olika politiska förslag. Syftet är inte att värdera vilka förslag som vore mest verksamma, snarare är utgångspunkten att belysa hur partierna konkret har agerat inom diverse miljöpolitiska områden.

Trafikljusbedömningen av partierna syftar till att tydliggöra partiernas insatser och prioriteringar inom de utvalda områdena för läsaren. Med andra ord huruvida partiernas *agerande* i kommunfullmäktige och kommunstyrelsen bedöms som bidragande för en miljömässig utveckling eller ej.

METOD

Metoden har utformats i dialog med Naturskyddsföreningen i Umeå med omnejd. Föreningen har satt ramarna för granskningen utifrån rapportens syfte, medan metoden till största del är självständigt utformad av konsult för uppdraget. För att säkerställa en lokal förankring har de områden som granskas valts ut i samråd med föreningen. Föreningen har bidragit med sin expertis när det gäller förekomst av värdefull natur i kommunen, men det slutgiltigt valet av metod och områden att granska har gjorts av konsulten. Granskningen baseras på åtta olika områden som valts ut utifrån ett antal kriterier och med ambitionen att täcka en bredd av områden.

Kriterier för utvalda områden

Dessa kriterier har legat till grund för urvalet av områden som granskats:

- Har en betydande klimat- eller miljöpåverkan
- Har lokal relevans och där kommunen har möjlighet att påverka
- Har behandlats i kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen den senaste mandatperioden

I resultatdelen beskrivs den lokala relevansen för varje område och vilken förändring som bedöms behöva ske för att Umeå ska utvecklas till en miljömässigt hållbar kommun. Utifrån kriterierna valdes följande områden för närmare granskning:

1. Minskade utsläpp från flyget
2. Hållbart resande i kommunen
3. Renare luft i centrum
4. Hållbar mat
5. Skydd av värdefull natur
6. Begränsa externa handelscentrum
7. Energieffektivisering
8. Lokala klimatmål och handlingsplaner

En konsekvens av kriterierna är risken att relevanta områden med betydande klimat- eller miljöpåverkan inte granskas på grund av att de inte behandlats i kommunens högsta beslutande instanser. Det innebär att exempelvis utsläpp från kommunens kraftvärmeverk och omdebatterad bebyggelse av Ön och Tomtebo strand faller utanför granskningen. Avgränsningen till frågor som hanterats av kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen valdes eftersom det är där som beslut om principiella ärenden och ärenden av större vikt för kommunen tas.

Material och urval

Granskningen är baserad på offentligt material i form av protokoll och inspelningar från kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, utskott och nämnder. Samtliga föredragningslistor från kommunfullmäktiges och kommunstyrelsens möten perioden oktober 2018 - februari 2022 har lästs. Därefter har relevanta ärenden valts ut för ytterligare analys. Dessa ärenden har också spårats bakåt för att inkludera partiernas agerande i nämnder och utskott där frågorna också behandlats. Alla partier är representerade i kommunfullmäktige och i kommunstyrelsen är alla partier förutom Arbetarpartiet representerade. Av de granskade ärendena är det två som behandlats av kommunstyrelsen men inte av kommunfullmäktige.

Ärenden som granskats är budgethandlingar, detaljplaner, program, strategier, remisser, motioner, interpellationer och frågor. Kopplat till dessa har partiernas yrkanden till varje ärende granskats. I de fall där det inte framkommit i protokollet varför ett parti haft ett avvikande yrkande har ljudinspelningar från kommunfullmäktige använts för att fastställa partiets ståndpunkt. Voteringar är däremot inte med som bedömningsgrund eftersom det utifrån materialet inte alltid är möjligt att fastställa grunderna till varför ett parti röstat ja eller nej.

Bedömning av partierna

De åtta områdena inleds med en kort beskrivning av nuläget i kommunen och hur en minskad klimat- eller miljöpåverkan inom det valda området kan uppnås. Relevanta ärenden och partiernas ageranden beskrivs i löpande text och klassas som agerande i en miljömässigt hållbar utveckling eller ej, baserat på den inledande texten. För komplett information om vilka ärenden som valts ut samt partiernas agerande i varje ärende hänvisas till rapportens bilaga.

För att tydliggöra resultatet avslutas varje del med en kvalitativ bedömning enligt ett trafikljussystem utifrån följande premisser:

 Partiet har bidragit till en miljömässigt hållbar utveckling för Umeå

Partiet har aktivt försökt påverka politiken på området och driva den i en miljömässigt hållbar riktning via motioner och/eller mer progressiva yrkanden i ett ärende. Interpellationer och frågor som skapar debatt och lyfter upp området på dagordningen bedöms också som en form av påverkan.

 Partiet har delvis bidragit till en miljömässigt hållbar utveckling för Umeå

Partiet har i politiska ärenden övervägande yrkat i enlighet med vad som bedöms bidra till en miljömässigt hållbar utveckling. Partiet har tagit få egna initiativ, eller både agerat på ett sätt som bedöms bidra och ej bidra till en hållbar utveckling inom området.

 Partiet har ej bidragit till en miljömässigt hållbar utveckling för Umeå

Partiet har aktivt försökt påverka politiken på området och driva den i en miljömässigt ohållbar riktning via motioner och/eller yrkanden. Interpellationer och frågor bedöms också som en form av påverkan. Partiet kan i viss mån ha agerat för en hållbar utveckling, men vid en sammanvägd bedömning ej agerat för att bidra till miljömässig hållbarhet inom området.

 Partiet har ej agerat inom det valda området

Partiet har inte agerat via motioner, yrkanden, interpellationer eller frågor för att påverka politiken inom det valda området i en viss riktning. Partiet kan även ha varit frånvarande vid beslut vilket innebär att det inte går att fastställa partiets ståndpunkt.

RESULTAT

1. Minskade utsläpp från flyget

Studier visar att Umeåborna flyger mer än svenskar i genomsnitt¹. Som en kommun lokaliserad i norra Sverige med tillgång till flygplats är det inte förvånande, men utsläppen från flyget behöver minska för att nå uppsatta klimatmål. Innovationer och ny teknik för att minska utsläppen, så som biobränslen och eldrivna flygplan, är viktiga för att på sikt ställa om flygsektorn men utsläppen behöver också minska här och nu. Därför krävs en kombination av nya tekniker och att ersätta flygresor med andra färdssätt eller digitala möten. Resor som sker inom EU ingår i den gemensamma utsläppshandeln, men från och med 2023 kommer en viss andel av de utsläppsätter som flyttats över till systemets marknadsstabilitetsreserv att tas ur systemet för gott². Dessutom inkluderas inte övriga internationella flygresor i systemet. I den här delen granskas hur partierna konkret har agerat under den senaste mandatperioden för att dels främja utvecklingen av mer hållbara flygresor, dels minska antalet flygresor.

Beslut och förslag som bidrar till en miljömässig hållbar utveckling

Under 2020 antog kommunfullmäktige nya lokala miljömål. Flyget är inkluderat i målen om att Umeå ska vara klimatneutralt år 2040, att kommunkoncernen ska vara klimatneutral år 2025 och att de konsumtionsbaserade utsläppen per invånare ska minska kraftigt. I budgeten för 2020 gav **Socialdemokraterna** och **Miljöpartiet** kommunstyrelsen i uppdrag att utreda möjligheten till klimatkompensation för flygresor, vilket **Liberalerna** och **Centerpartiet** yrkade bifall till.

Vänsterpartiet har via interpellationer och frågor i kommunfullmäktige ifrågasatt hur de stora utsläppen från flyget ska minska, hur kommunen följer upp och arbetar med att begränsa utsläppen från tjänsteresor samt vilka åtgärder som behövs för att åstadkomma ett minskat beroende av flyget. I sina svar lyfter **Socialdemokraterna** bland annat behovet av informationsinsatser och stärkt infrastruktur, exempelvis satsningen med Norrbotniabanan. **Miljöpartiet** i ett svar gav besked om att kommunen påbörjat en kartläggning av kommunanställdas tjänsteresor för att få en bild av kostnader och koldioxidutsläpp.

Vänsterpartiet har även väckt en motion med förslagen att införa ett flygstopp för förtroendevalda och tjänstepersoner, att införa en norm som innebär att inbjudna gäster erbjuds att resa till kommunen med ett klimatsmart alternativ och att se över Umeå kommuns resepolicy för tjänsteresor så att hållbara klimatsmarta tjänsteresor utgör normen. **Miljöpartiet** avslög förslaget om flygstopp men gav bifall till de andra förslagen. Övriga partier yrkade avslag. **Centerpartiet** lade som förslag i sin budget för 2020 att

¹ Källa: Konsumtionsbaserade utsläpp i Umeå kommun, Stockholm Environment Institute (2018)

² Källa: Naturvårdsverket (<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/utslappshandel/om-utslappshandel/marknadsstabilitetsreserv/>)

kommunstyrelsen får i uppdrag att revidera kommunens resepolicy för att styra mot ett hållbart resande, såsom resfria möten. Förslaget bifölls av **Vänsterpartiet**.

I en remiss från Infrastrukturdepartementet till Umeå kommun yrkade **Miljöpartiet** och **Vänsterpartiet** i enighet med remissens förslag för en avveckling av Bromma flygplats. **Miljöpartiet** yrkade även för en ändring i rapporten som tydliggör att tillgång till snabba och tillförlitliga kommunikationer är det avgörande snarare än tillgång till regelbundna flygförbindelser.

Beslut och förslag som ej bidrar till en miljömässigt hållbar utveckling

Innan remissen från Infrastrukturdepartementet hanterades i kommunstyrelsen inkom **Moderaterna** med en fråga till kommunfullmäktige. Partiet undrade huruvida Socialdemokraterna delar regeringens uppfattning om att det är bra att stänga Bromma flygplats och om de är beredda att aktivt verka för att regeringen ska ändra uppfattning. **Socialdemokraterna** svarade att om man skulle lägga ner Bromma måste man ställa sig frågan hur man kan klara avgångstiderna som sker till Stockholm. I planeringsutskottet yrkade **Moderaterna** med instämmande av **Socialdemokraterna, Centerpartiet** och **Liberalerna** på ett tillägg i remissen om att innan tillgängligheten från andra delar av Sverige kan säkerställas ställer sig Umeå kommun inte bakom den snabba avvecklingen av Bromma flygplats som Infrastrukturdepartementets utredning föreslår. Kommunstyrelsen beslutade i enlighet med planeringsutskottets förslag.

Vid antagandet av den nya miljömålen yrkade **Moderaterna** med instämmande av **Kristdemokraterna** på att stryka formuleringen om att flytta resandet från flyg till mer hållbara färd sätt, med motiveringen att det handlar om att minska utsläppen och inte resandet i sig. Partierna ville även stryka delen där det står att undersökningar tyder på att Umeå har högre konsumtionsbaserade utsläpp vad gäller flyg än det nationella genomsnittet, och ersätta det med att Umeå är fortsatt beroende av goda flygförbindelser.

Moderaterna har vid flera tillfällen yrkat på ändringar för att främja fortsatt flygande. Vid antagandet av Umeås näringslivsstrategi yrkade partiet att Umeå Airport ska utvecklas och stärkas i funktionen som regional flygplats. När kommunen fick uppdraget att yttra sig om en klimatstrategi för Västerbottens län yrkade de att det inte är rimligt att anta att efterfrågan på resor kommer att minska i framtiden. Partiet menade även att eftersom flygbolagen är med i EU:s utsläppshandelssystem så innebär det att om resorna minskar i Västerbotten kommer de kunna öka i Norrbotten eller på någon annan plats. **Liberalerna, Kristdemokraterna** och **Centerpartiet** har instämt i Moderaternas yrkanden, som avslagits i kommunfullmäktige.

- Miljöpartiet, Vänsterpartiet
- Socialdemokraterna, Centerpartiet
- Moderaterna, Liberalerna, Kristdemokraterna
- Sverigedemokraterna, Arbetarpartiet

2. Hållbart resande i kommunen

Utsläpp från persontransporter på väg utgör ca 20 % av utsläppta växthusgaser i Umeå³. Utöver växthusgaser tar bilar mycket plats, ger upphov till partikelutsläpp och orsakar buller. Försämrade luftkvalitet i de centrala delarna av staden är en särskild utmaning som granskas närmare i område 3. Att arbeta för en minskad bilanvändning till förmån för gång-, cykel- och kollektivtrafik gynnar klimatet, miljön och folkhälsan. De bilar som rullar på gatorna behöver bli färre och släppa ut så lite som möjligt, det vill säga en högre andel elbilar och bilar som körs på hållbara drivmedel. Fokus för partiernas agerande i den här frågan är på övergripande förslag och åtgärder under mandatperioden för att främja hållbart resande för kommunens invånare. Det vill säga att underlätta och stimulera gång, cykel och kollektivt resande framför bil, samt främja omställningen till miljövänliga drivmedel.

Beslut och förslag som bidrar till en miljömässigt hållbar utveckling

Under mandatperioden har kommunfullmäktige antagit ett fotgängarprogram och ett kollektivtrafikprogram. Syftet är enligt kommunen att öka andelen resor som görs till fots samt att konkretisera översiktsplanens intentioner gällande kollektivtrafik och hur den ska utvecklas. Rent konkret har kommunen satt ett mål om att minst 65 % av alla resor för boende inom Umeå ska göras med hållbara färdmedel till år 2025. **Vänsterpartiet** yrkade på ett mer ambitiöst mål på minst 75% hållbara resor år 2025 och 85% hållbara resor år 2040, vilket avslogs. **Socialdemokraterna** och **Miljöpartiet** gav i budgeten för 2020 kommunstyrelsen i uppdrag att fortsätta arbetet mot ett fossilfritt Umeå genom att bland annat utveckla nätet av laddinfrastruktur, vilket fick bifall av **Vänsterpartiet** och **Centerpartiet**. I samma budget gavs ett uppdrag till kommunstyrelsen att arbeta för att etablera en biogasanläggning i Umeåregionen, vilket **Liberalerna** biföll. Även **Kristdemokraterna** föreslog i sin budget att kommunen bör arbeta för att etablera en biogasanläggning i regionen om det är ekonomiskt lönsamt, vilket **Vänsterpartiet** yrkade bifall till.

Miljöpartiet har väckt en motion med förslag om en handlingsplan för omställningen till förnybara drivmedel, fler anläggningar för att tanka fordon med biogas/vätgas samt en vision om ett bioteknikindustriellt centrum i Umeå. **Arbetarpartiet** yrkade bifall till en vision om ett bioteknikindustriellt centrum. Kommunfullmäktige ansåg motionen besvarad med hänvisning till kommunens arbete för hållbara färdmedel och biodrivmedel. **Miljöpartiet** har även inkommit med en interpellation som ifrågasatte byggandet av nytt parkeringshus. När kommunfullmäktige antog ett uppdaterat bullerprogram yrkade partiet på att programmet även borde inkludera en åtgärd om att planera för ett transportsnålt samhälle för att komma åt problemets kärna, vilket **Vänsterpartiet** instämde i.

Liberalerna har inkommit med tre frågor till kommunfullmäktige om cykelbanor till Holmsund och Skravelsjö och lagt förslag i sina budgetar för att främja cykeltrafik. Både

³ Källa: Umeå kommuns digitala verktyg för klimatomställning, ClimateOS

Liberalerna och **Centerpartiet** har föreslagit reklamfinansierade hyrcyklar i staden, vilket **Moderaterna** och **Vänsterpartiet** yrkade bifall till och förslaget gick igenom i budgeten för 2020. **Liberalerna** har även föreslagit att upprätta pendlarparkeringar och öka tillgången till bra cykelbanor även utanför de centrala delarna av staden. **Moderaterna** yrkade bifall till det senare förslaget. **Centerpartiet** har väckt en motion om att förverkliga en cykelväg längs sträckan Täfteå-Innertavle vilken ansågs besvarad av kommunfullmäktige med hänvisning till att kommunen arbetar för att sträckan ska införas i Länstransportplanen. Partiet har även föreslagit i sin budget att i planering av ny infrastruktur lägga fokus på de hållbara färdätten i hela kommunen, vilket bifölls av **Vänsterpartiet**.

Miljöpartiet och **Vänsterpartiet** väckte tillsammans en motion om att undersöka möjligheterna till en ”supercykelväg” i öst-västlig riktning genom centrala staden. Den avslogs med motiveringen att intentionen redan finns i kommunens cykeltrafikprogram. **Vänsterpartiet** har motionerat för gratis kollektivtrafik för barn och lyft flera förslag i sin budget för att främja hållbart resande. Bland annat fler bussfiler och att föra statistik över hur kommunen prioriterar gång- och cykelvägar jämfört med bilvägar. Partiet inkom även med en interpellation i kommunfullmäktige om hur kommunen ska bryta trenden med ett växande antal bilar i förhållande till antal invånare. **Socialdemokraterna** lyfte då fram åtgärder som exempelvis ett minskat transportbehov till följd av förtätning och en fossilfri kollektivtrafik i och utanför staden.

Arbetarpartiet och **Sverigedemokraterna** yrkade tillsammans för att kommunen ska ploga trottoarerna så att de befrias från så mycket snö som möjligt vintertid, dock som en åtgärd istället för att anta ett fotgängarprogram. **Vänsterpartiet** yrkade på att i fotgängarprogrammet lägga till åtgärder om att på sikt göra centrumfyrkanten mer bilfri och att skapa riktade satsningar för att förändra vanebilisters resmönster. **Arbetarpartiet** har sina alternativbudgetar föreslagit att kommunstyrelsen utreder vad som skulle vara mest effektivt för att få fler bilister att börja åka kollektivt med betoning på prissättning och turtäthet, vilket fått stöd av **Vänsterpartiet**. Vid antagandet av kollektivtrafikprogrammet yrkade partiet på återremiss då de ville se en konkretisering av hur stor del av 65%-målet som ska ske med kollektivtrafik, att stadsplaneringen måste bidra till att öka kollektivtrafikresande även utanför tätorterna samt en flexibilitet i självförsörjningsgraden (d.v.s. testa gratis busstrafik eller andra lösningar). **Vänsterpartiet** yrkade på att komplettera kollektivtrafiksprogrammet med nio punkter, däribland att verka för lägre taxor i kollektivtrafiken och att utveckla koncept som pendlarparkering och cykelpool för att minska biltrafiken.

Beslut och förslag som ej bidrar till en miljömässigt hållbar utveckling

I sin alternativbudget för 2022 föreslog **Sverigedemokraterna** att kommunen bör prioritera väg framför cykel- och gångbana. Partiet har även väckt en motion om fri parkering i Umeå centrum vissa lördagar och yrkade som enda parti avslag till Centerpartiets motion om en cykelväg mellan Täfteå-Innertavle, med motiveringen att just den sträckan inte borde vara prioriterad. När de lokala miljömålen skulle antas tillade **Sverigedemokraterna** via ett särskilt uttalande i kommunstyrelsen att det är felaktigt tänk att försöka minska ner biltrafiken

genom att försvåra användningen av bil. Även **Moderaterna** har under mandatperioden lagt som förslag i sina budgetar att erbjuda avgiftsfria parkeringar i centrum, initialt på lördagar, vilket fick stöd av **Liberalerna**.

- Miljöpartiet, Vänsterpartiet, Centerpartiet, Arbetarpartiet
- Socialdemokraterna, Liberalerna, Kristdemokraterna
- Moderaterna, Sverigedemokraterna
- -

3. Renare luft i centrum

I delar av centrala staden överskrids angivna gränsvärden för miljö kvalitetsnormerna för kvävedioxid⁴. År 2007 antog kommunen ett luftkvalitetsprogram och luftkvaliteten har förbättrats de senaste åren, men inte tillräckligt. Vägtrafiken är det som i huvudsak påverkar luftkvaliteten i centrala Umeå, både genom avgaser och genom uppvirvling av vägdamm⁵. För att förbättra luftkvaliteten behövs därför en kombination av minskad trafik och transporter med renare utsläpp. Luftkvaliteten är tätt sammankopplad med frågan om hållbart resande och resmönster, där planeringen av staden och större infrastrukturprojekt som leder trafik till eller från stadskärnan är av stor betydelse för luftkvaliteten i olika områden. Fokus i den här frågan är på partiernas övergripande förslag och åtgärder för att säkerställa att kommunen klarar angivna gränsvärden för god luftkvalitet på kort och lång sikt.

Beslut och förslag som bidrar till en miljömässigt hållbar utveckling

Arbetarpartiet har i samtliga alternativbudgetar lagt som förslag att kommunstyrelsen ska ansvara för att översikts- och detaljplaner inte får försämra kommunens förmåga att klara miljö kvalitetsnormerna. Partiet har även föreslagit att kommunstyrelsen på nytt utreder vilka vinster som kan göras när det gäller att minska utsläpp av kvävedioxid genom att införa samordnade varutransporter. År 2020 väckte **Miljöpartiet** en motion med förslaget att införa en kommunalt samordnad varudistribution, med bifall från **Arbetarpartiet**. Motionen avslogs men uppdraget att göra en förstudie återkom i **Miljöpartiets** och **Socialdemokraternas** budget för 2021.

Vid antagandet av de nya lokala miljömålen yrkade **Vänsterpartiet** på att konkretisera målet för renare luft. Partiet ville ersätta det befintliga målet ”År 2040 är luften i Umeå så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas” med ”Samtliga miljö kvalitetsnormer vad avser luft ska underskridas”. **Miljöpartiet** biträdde det förslaget.

⁴ Källa: Uppföljningsrapport 2021, Umeå kommun

⁵ Källa: Luften i Umeå 2021, Umeå kommun

Vänsterpartiet yrkade även på att målåret skulle ändras från 2040 till 2030. Inget av dessa förslag bifölls i kommunfullmäktige.

Under mandatperioden förlängdes kommunens åtgärdsprogram för renare luft, men både **Arbetarpartiet** och **Vänsterpartiet** har kritiserat att programmet fick förlängd giltighetstid istället för att fastställa ett nytt program med nya åtgärder. **Vänsterpartiet** lämnade en protokollsanteckning om att det är högst anmärkningsvärt att åtgärdsprogrammet inte omprövats. **Arbetarpartiet** yrkade på återremiss för att komplettera programmet med ett datum då ett nytt åtgärdsprogram ska vara färdigt och i andra hand avslag.

Beslut och förslag som ej bidrar till en miljömässigt hållbar utveckling

Kommunens åtgärdsprogram för renare luft ska omprövas vid behov och minst vart sjätte år, men enligt kommunens tjänsteskrivelse skulle åtgärdsprogrammet formellt sett ha omprövats tidigare eftersom miljö kvalitetsnormen har överskridits årligen. Enligt tjänsteskrivelsen är Naturvårdsverkets rekommendation att ta ett formellt beslut om att åtgärdsprogrammet ska fortsätta att gälla till dess ett nytt åtgärdsprogram har fastställts, och under tiden arbeta vidare på ett nytt åtgärdsprogram. Beslutet att förlänga giltighetstiden bifölls av **Socialdemokraterna, Centerpartiet och Miljöpartiet** medan **Moderaterna, Liberalerna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna** inte var delaktiga.

- Miljöpartiet, Vänsterpartiet, Arbetarpartiet
- Socialdemokraterna
- -
- Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna, Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna

4. Hållbar mat

Vad vi lägger på tallriken har en stor klimatpåverkan. För Umeåborna är livsmedel den största utsläppskällan efter resor, med ett genomsnitt på 2,5 ton koldioxidekvivalenter per år⁶. Det kan jämföras med att utsläppen bör vara högst 1 ton per person och år för all konsumtion, inte bara livsmedel, till 2050 för att följa Parisavtalet⁷. Men vad innebär det att äta hållbart? Närproducerad mat bidrar till minskade transportavstånd och stöttar lokala matproducenter, däremot är vad vi äter av större betydelse än hur långt maten transporterats ur ett klimatperspektiv eftersom själva djurhållningen orsakar så stora utsläpp⁸. Vegetabiliska

⁶ Källa: Konsumtionsbaserade utsläpp i Umeå kommun, Stockholm Environment Institute (2018)

⁷ Källa: Naturvårdsverket

(<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/klimatomstallningen/omraden/klimatet-och-konsumtionen/>)

⁸ Källa: Livsmedelsverket (<https://www.livsmedelsverket.se/matvanor-halsa--miljo/miljo/miljosmarta-matval2/kott-och-chark>)

livsmedel har generellt en mycket lägre klimatpåverkan än animaliska livsmedel⁹. Att minska andelen kött och andra animalier är därför nödvändigt för minskade utsläpp. Samtidigt bidrar betande djur till viktiga miljönyttor, som biologisk mångfald och öppna landskap¹⁰. Ekologisk matproduktion är en annan viktig miljöåtgärd. Bland annat bidrar den begränsade användningen av växtskyddsmedel till att minska spridningen av gifter i miljön¹¹. Kommunen kan direkt påverka vilken mat som serveras i de kommunala verksamheterna för att öka efterfrågan på hållbar mat och samtidigt agera förebild för kommunens invånare. I den här delen undersöks hur partierna agerat den senaste mandatperioden för att främja mat som är närproducerad, ekologisk och har lågt klimatavtryck.

Beslut och förslag som bidrar till en miljömässigt hållbar utveckling

Vid antagandet av de nya miljömålen yrkade **Liberalerna** på en konkret ambitionshöjning från ett mål på 40 % till ett mål om minst 50 % lokalproducerade livsmedel inom kommunens verksamheter och bolag senast år 2025, vilket biträdades av **Moderaterna**, **Vänsterpartiet** och **Miljöpartiet** och röstades igenom. Kommunfullmäktige beslutade även om att anta ett mål om 50 % ekologiskt år 2025. **Socialdemokraterna** och **Miljöpartiet** gav i budgeten för 2020 uppdragen att fortsätta arbetet med en strategi för ökad självförsörjning av livsmedel, samt att starta upp leveranser av livsmedel från Forslundagymnasiet till kommunens egna verksamheter. Detta bifölls av **Moderaterna**, **Vänsterpartiet**, **Centerpartiet** och **Kristdemokraterna**. Generellt har det funnits konsensus bland partierna om att främja lokalproducerade livsmedel. **Moderaterna** har föreslagit en ökad andel lokalproducerat i kommunens upphandlingar i sina budgetar, vilket **Vänsterpartiet**, **Centerpartiet**, **Liberalerna** och **Kristdemokraterna** ställt sig bakom och som röstades igenom i budgeten för 2021.

Vänsterpartiet har inkommit med en interpellation i kommunfullmäktige om vilka åtgärder Umeå kommun bör vidta för att minska konsumtionen av nötkött. **Socialdemokraterna** svarade att kommunen har en inköp- och upphandlingspolicy med miljökrav och en måltidsservice med framåtsyftande miljöarbete, genom att bland annat ha ökad andel ekologisk mat, mer grönsaker i maten och kött som ger en mindre klimatpåverkan. I **Vänsterpartiets** alternativbudgetar har partiet lagt förslag om att verka för att hela kommunen ställer om till klimatsmart kost och ökar mängden frukt och grönt i maten samt att måltidsservice fasar ut allt kött som inte är ekologiskt till förmån för mer frukt och grönt. **Miljöpartiet** och **Vänsterpartiet** väckte tillsammans en motion där de föreslår att klimatsmart mat ska utgöra normen i kommunen, samt att kommunens politiska organisation föregår med gott exempel och helt ställer om till vegetarisk norm vid beställning av fika och mat. **Miljöpartiet** har även motionerat för att införa minst en vegetarisk dag i alla

⁹ Källa: Naturvårdsverket

(<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/klimatomstallningen/omraden/klimatet-och-konsumtionen/hur-kan-jag-minska-min-klimatpaverkan/>)

¹⁰ Källa: Naturvårdsverket

(<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/klimatomstallningen/omraden/klimatet-och-jordbruket/>)

¹¹ Källa: Jordbruksverket (<https://jordbruksverket.se/jordbruket-miljon-och-klimatet/ekologisk-produktion>)

kommunens verksamheter, att en utbildning om konceptet kött-fri måndag genomförs i verksamheterna samt att en rekommendation om att följa de kommunala skolornas exempel bör gå ut till kommunens friskolor.

Beslut och förslag som ej bidrar till en miljömässigt hållbar utveckling

När kommunfullmäktige beslutade om att anta målet om 50 % ekologiskt i kommunens verksamheter yrkade **Moderaterna** och **Sverigedemokraterna** för att målet skulle strykas, vilket **Kristdemokraterna** instämde i. Eftersom målet antogs har **Moderaterna** och **Sverigedemokraterna** i sina följande alternativbudgetar föreslagit att målsättningen ska slopas för att istället lägga fokus på lokalproducerade livsmedel, vilket fått stöd av **Liberalerna**. **Moderaterna** har även inkommit med en fråga till kommunfullmäktige om det är rimligt att prioritera ekologiska livsmedel från andra länder före lokalproducerade livsmedel vid kommunens upphandlingar.

- Miljöpartiet, Vänsterpartiet
- Socialdemokraterna, Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna, Kristdemokraterna
- Sverigedemokraterna
- Arbetarpartiet

5. Skydd av värdefull natur

Umeå växer och med det behovet av bostäder och annan infrastruktur. Det är en utmaning att möta det behovet och samtidigt värna om kommunens naturområden. Inte sällan uppstår målkonflikter, exempelvis bidrar en förtätning av staden till minskad trafik samtidigt som det riskerar att ske på bekostnad av värdefulla naturmiljöer. För att staden ska växa hållbart krävs en avvägning, där särskild hänsyn bör tas till områden med höga naturvärden. I den här delen har fyra områden valts ut som är värdefulla ur ett miljöperspektiv och som varit aktuella för bebyggelse den senaste mandatperioden - Västra Brinkvägen, Lundåkern, Tomtebo och Täfteå. Västra Brinkvägen har varit ett omdiskuterat område där detaljplanen överklagades och Mark- och miljööverdomstolen upphävde planen med hänvisning till strandskyddet. Lundåkern är ett grönområde inom samma område som varit aktuell för bebyggelse. Tomtebo är ett före detta skogsområde som omvandlats till en ny stadsdel som fortfarande bebyggs. Detaljplanen över Täfteå har även den överklagats då det är ett område med sällsynta arter och potentiell jordbruksmark, och planen upphävdes av Mark- och miljööverdomstolen. I den här delen granskas hur partierna agerat när det kommer till att skydda värdefull natur inom de utvalda områdena.

Beslut och förslag som bidrar till en miljömässigt hållbar utveckling

När detaljplanen för Västra Brinkvägen skulle antas i kommunfullmäktige yrkade fyra partier på återremiss - **Arbetarpartiet, Miljöpartiet, Vänsterpartiet** och **Sverigedemokraterna**. **Arbetarpartiet** yrkade på att en översyn behöver göras vad gäller läget för grönområdena i detaljplanens närhet, i andra hand bifall av planen. **Miljöpartiet** yrkade på en tydligare redovisning av skyddet av naturområdet i slänten ner mot älvpromenaden och i andra hand avslag. **Vänsterpartiet** och **Sverigedemokraterna** yrkade specifikt på att avsätta Lundåkern som natur- och parkområde och att inte godkänna förslaget till detaljplan. Detaljplanen bifölls dock av kommunfullmäktige. Vid samma möte väckte **Vänsterpartiet** en motion om att anta en ny detaljplan som säkerställer hela Lundåkern och omgivning som ett natur- och rekreationsområde och att den tas bort som ett område för framtida exploatering. Den behandlades i kommunfullmäktige i juni 2020 och en majoritet av partierna yrkade bifall till motionens innehåll.

Vid antagande av detaljplanen för Täfteå yrkade **Miljöpartiet** som enda parti avslag till att anta planen, med motiveringen att även jordbruksmark i träda är viktig att bevara. Planen antogs av kommunfullmäktige men stoppades av Mark- och miljödomstolen. När kommunfullmäktige beslutade om att överklaga domen till Mark- och miljööverdomstolen yrkade **Miljöpartiet** avslag till även det.

Beslut och förslag som ej bidrar till en miljömässigt hållbar utveckling

Socialdemokraterna, Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och **Kristdemokraterna** gav alla bifall till att anta detaljplanen för Västra Brinkvägen. Vad gäller motionen om att säkerställa Lundåkern som ett natur- och rekreationsområde så var **Moderaterna** det enda partiet som yrkade avslag. **Moderaterna** har i sin alternativbudget för 2021 och 2022 föreslagit att fler områden bör öppnas upp för byggnation av bostäder, däribland Lundåkern.

Samtliga partier biföll detaljplanerna över området Tomtebo. **Socialdemokraterna, Moderaterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet, Liberalerna** och **Arbetarpartiet** gav alla bifall till att anta detaljplanen över Täfteå. **Sverigedemokraterna** och **Kristdemokraterna** var inte delaktiga i beslutet. Överklagan till Mark- och miljööverdomstolen bifölls av **Socialdemokraterna, Moderaterna, Vänsterpartiet** och **Arbetarpartiet**.

- Miljöpartiet
- Vänsterpartiet, Sverigedemokraterna, Arbetarpartiet
- Socialdemokraterna, Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna, Kristdemokraterna
- -

6. Begränsa externa handelscentrum

För att jordens resurser ska räcka till krävs en hållbar konsumtion. Konsumtion av kläder och prylar är den tredje största utsläppskällan för Umeåborna, efter resor och livsmedel¹². När kommunen upplåter mark för en expansion av handelscentrum utanför staden så riskerar det att öka konsumtionen hos invånarna. Handelscentrum leder även till en miljöpåverkan under själva byggnationen och att mark tas i anspråk, vilket är särskilt problematiskt i de fall handelscentrum byggs inom värdefulla naturområden. Transportmöjligheterna till och från handelsområdet är ytterligare en faktor som påverkar handelns miljöeffekter, det vill säga om den gynnar biltrafik eller mer hållbara färdsätt. I den här delen undersöks hur partierna agerat när det gäller expansion och utformning av externa handelscentrum.

Beslut och förslag som bidrar till en miljömässigt hållbar utveckling

Under mandatperioden har detaljplaner för två handelsområden varit uppe för beslut i kommunfullmäktige. Den ena är en detaljplan för Sandbäcken som ligger inom I20-området och syftar enligt tjänsteskrivelsen till att skapa planmässiga förutsättningar för handel och verksamheter. Den andra är en detaljplan för att förbättra förutsättningarna för handel inom Klockarbäckens befintliga handelsområde.

Miljöpartiet och **Arbetspartiet** yrkade återremiss och i andra hand avslag för detaljplanen över Sandbäcken, med motiveringen att den premierar bilburen handel framför cykel-, gång- och kollektivtrafik samt att trafikutredningen är ofullständig. Vid antagandet av detaljplanen för Klockarbäcken yrkade **Miljöpartiet** på återremiss för att kompletteras med förslag kring hur planen ska kunna verka för att bidra till kommunens miljömål och mål om 65 % hållbart resande. **Vänsterpartiet** yrkade på en justering för samma detaljplan så att den möjliga mängden livsmedelshandel skulle justeras nedåt från 7500 kvm till 6000 kvm.

Beslut och förslag som ej bidrar till en miljömässigt hållbar utveckling

Kommunfullmäktige avslog samtliga ändringsyrkanden. Vid antagande av detaljplanen för Sandbäcken yrkade **Socialdemokraterna**, **Moderaterna**, **Vänsterpartiet**, **Centerpartiet**, **Liberalerna** och **Kristdemokraterna** bifall till att anta detaljplanen. Detaljplanen för Klockarbäcken bifölls av samma partier förutom Vänsterpartiet och inklusive **Arbetspartiet**. **Sverigedemokraterna** var inte delaktiga i något av besluten.

- Miljöpartiet
- Vänsterpartiet, Arbetspartiet
- Socialdemokraterna, Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna, Kristdemokraterna
- Sverigedemokraterna

¹² Källa: Konsumtionsbaserade utsläpp i Umeå kommun, Stockholm Environment Institute (2018)

7. Energieffektivisering

Produktion och användning av el och fjärrvärme står för ca 20 % av Umeås totala utsläpp¹³. Umeå kommun är nettoexportör av förnybar energi och energianvändningen per invånare har stadigt minskat, men det finns fortfarande potential att minska energianvändningen i framförallt det äldre fastighetsbeståndet¹⁴. Det är särskilt angeläget med tanke på att antalet kommuninvånare ökar samtidigt som ett växande elbehov förväntas vid en elektrifiering av samhället. Kommunen kan genomföra energieffektiviseringsåtgärder i det egna fastighetsbeståndet och arbeta för ökad energieffektivisering hos kommunens invånare. I den här delen granskas hur partierna agerat för att främja energieffektiviseringsåtgärder som minskar kommunens behov av energi.

Beslut och förslag som bidrar till en miljömässigt hållbar utveckling

Vid antagandet av de nya miljömålen antogs det generella målet att ”år 2025 har Umeå byggnader med låg energianvändning och miljöpåverkan”. I budgeten för 2021 gav **Socialdemokraterna** och **Miljöpartiet** tekniska nämnden i uppdrag att i samverkan med Umeå energi göra en energikartläggning av kommunens lokaler. **Moderaterna**, **Centerpartiet** och **Kristdemokraterna** yrkade bifall till uppdraget. **Vänsterpartiet** ifrågasatte via en interpellation varför satsningen Hållbara Ålidhem inte följdes inte upp av fortsatta satsningar på energieffektivisering och energieffektiva bostäder. De frågade även vilka åtgärder som krävs för att bostadsbyggande och andra byggnationer som inte är hållbara avseende byggnadsmaterial och energiprestanda ska uppfylla utsläppsmålen. **Socialdemokraterna** angav i sitt svar att de flesta hus som byggs idag med råge klarar de krav som ställs på energieffektivitet. **Centerpartiet** har i sina alternativbudgetar föreslagit att erbjuda klimat- och energirådgivning till kommunmedborgare vid bygglov, men inte fått något gensvar av de andra partierna.

Beslut och förslag som ej bidrar till en miljömässigt hållbar utveckling

Det har inte lagts några förslag som aktivt motverkar energieffektiviseringsåtgärder.

- Centerpartiet
- Socialdemokraterna, Moderaterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet, Kristdemokraterna
- -
- Liberalerna, Sverigedemokraterna, Arbetarpartiet

¹³ Källa: Umeå kommuns digitala verktyg för klimatomställning, ClimateOS

¹⁴ Källa: Agenda 2030 i Umeå kommun, Umeå kommun (2018)

8. Lokala klimatmål och handlingsplaner

Klimatförändringen är global men det är på lokal nivå som en stor del av arbetet med klimatomställningen behöver ske. De långsiktiga målen på nationell nivå är att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser år 2045¹⁵ och att de konsumtionsbaserade utsläppen ska minska från i genomsnitt 9 ton till 1 ton per person och år till 2050¹⁶. Umeå kommun har beräknat utsläppen inom Umeås geografiska gränser¹⁷ och konsumtionsbaserade utsläpp¹⁸ vilket är bra, även om resultatet visar att utsläppen måste minska kraftigt för att nå uppsatta mål. För att följa Parisavtalet och hålla uppvärmningen under 2 grader och helst under 1,5 grader återstår ett visst utsläppsutrymme som kan beräknas per land och per kommun via en så kallad koldioxidbudget. En koldioxidbudget kombinerad med statistik över kommunens faktiska utsläpp åskådliggör hur kommunen ligger till och hur kraftiga åtgärder som behövs. Att anta klimatmål och en koldioxidbudget är en bra utgångspunkt men det är inte tillräckligt i sig, utan bör följas av en konkret handlingsplan för hur kommunen ska lyckas nå målen. Därför granskas hur partierna agerat när det kommer till att anta ambitiösa klimatmål och en koldioxidbudget samt konkreta handlingsplaner för att nå uppsatta mål.

Beslut och förslag som bidrar till en miljömässigt hållbar utveckling

I samband med de lokala miljömålen antog kommunfullmäktige nya klimatmål. Enligt dessa ska Umeå vara klimatneutralt år 2040, Umeå kommunkoncern vara klimatneutral år 2025 och Umeås konsumtionsbaserade klimatpåverkan minska till 2 ton per person år 2040 och 1 ton år 2050. Målet för konsumtionsbaserad klimatpåverkan är alltså samma som det nationella målet, medan målet för klimatneutralitet är något mer ambitiöst. **Vänsterpartiet** yrkade på en ändring i formuleringen, så att Umeå med start 2020 *årligen* minskar sina utsläpp i en takt som innebär klimatneutralitet till fastställda årtal, vilket avslogs. Vid antagandet av målen gavs kommunstyrelsen uppdraget att ta fram ett åtgärdsprogram under 2022 som identifierar vad som behöver göras för att nå målen.

I budgeten för 2020 gav **Socialdemokraterna** och **Miljöpartiet** kommunstyrelsen i uppdrag att göra en analys och arbeta fram en handlingsplan för hur klimatutsläppen inom respektive nämnds verksamhet kan minska i enlighet med Parisavtalet. **Vänsterpartiet** och **Centerpartiet** yrkade bifall till förslaget. I budgeten året därpå gavs ett förtydligande av uppdraget, vilket bifölls av **Liberalerna**. Kommunstyrelsen ska enligt uppdraget tillhandahålla en metodik till nämnderna för att genomföra klimat- och kostnadsanalyser för att underlätta arbetet med att ta fram och prioritera åtgärder för att leva upp till Umeå kommuns miljömål.

¹⁵ Källa: Naturvårdsverket (<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/klimatomställningen/sveriges-klimatarbete/sveriges-klimatmal-och-klimatpolitiska-ramverk/>)

¹⁶ Källa: Naturvårdsverket (<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/klimatomställningen/omraden/klimatet-och-konsumtionen/>)

¹⁷ Umeå kommuns digitala verktyg för klimatomställning, ClimateOS

¹⁸ Konsumtionsbaserade utsläpp i Umeå kommun, Stockholm Environment Institute (2018)

Vänsterpartiet har inkommit med två interpellationer inom området. Partiet har velat veta om och hur Umeå kommun kommer att nå sina klimatrelaterade miljömål i tid och ifrågasatt att kommunen sammanställt vad som behöver göras för att minska utsläppen i enlighet med kommunens utsläppsutrymme. **Socialdemokraterna** hänvisade i sina svar bland annat till arbetet med åtgärdsprogrammet och tidigare nämnda uppdrag. **Centerpartiet** har i sina alternativbudgetar lagt förslag om att ta fram en tematisk översiktsplan för minskad klimatpåverkan som ett sätt att tydliggöra samlade effekter, behov och särskilda prioriteringar.

Redan 2015 lyftes förslaget om en kommunal klimatbudget via en motion av **Vänsterpartiet** och **Miljöpartiet**. **Vänsterpartiet** väckte ytterligare en motion år 2018 och har även förslagit det i sina alternativbudgetar. Båda motionerna ansågs besvarade av kommunfullmäktige med motiveringen att arbetet pågår med att ta fram de nya miljömålen och tillhörande åtgärdsprogram. Vid antagandet av miljömålen beslutade kommunfullmäktige att minskningstakten ska ske på ett sådant sätt att Umeå kommuns utsläppsutrymme inte överskrids och att utsläppsutrymmet utgår från Parisavtalet. Det var ett tilläggsyrkande från **Socialdemokraterna** som fick stöd av **Vänsterpartiet**, **Centerpartiet**, **Liberalerna** och **Miljöpartiet**.

Beslut och förslag som ej bidrar till en miljömässigt hållbar utveckling

När motionen om huruvida kommunfullmäktige skulle anta en kommunal klimatbudget var uppe för beslut var **Sverigedemokraterna** det enda parti som yrkade avslag till motionen. Partiets motivering var att en koldioxidbudget upplevs som överflödigt, möjligen skulle den kunna visa att kommunen går för fort fram i klimatarbetet. Vid antagandet av de lokala miljömålen yrkade **Moderaterna** med instämmande av **Kristdemokraterna** på att stryka det stycke där det står att undersökningar visar att Umeåbornas konsumtionsbaserade klimatavtryck är högre än det svenska genomsnittet. Även stycket att utsläppen måste minska till 1 ton per person innan 2050 för att begränsa den globala uppvärmningen i enlighet med Parisavtalet. Partierna ville också ta bort de mål som är kopplade till Umeås konsumtionsbaserade klimatpåverkan.

- Vänsterpartiet, Miljöpartiet, Centerpartiet
- Socialdemokraterna, Liberalerna,
- Moderaterna, Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna
- Arbetarpartiet

SLUTSATSER OCH SAMLAD BEDÖMNING

Tabellen illustrerar en samlad bedömning utifrån alla granskade områden. Partiets position i tabellen är en sammanvägning av partiets gröna, gula, röda eller grå markeringar.

Samlad bedömning av partiernas agerande i miljöpolitiken i Umeå 2018-2022.

	MP	V	AP	C	S	L	KD	SD	M
1. Minskade utsläpp från flyget	●	●	●	●	●	●	●	●	●
2. Hållbart resande i kommunen	●	●	●	●	●	●	●	●	●
3. Renare luft i centrum	●	●	●	●	●	●	●	●	●
4. Hållbar mat	●	●	●	●	●	●	●	●	●
5. Skydd av värdefull natur	●	●	●	●	●	●	●	●	●
6. Begränsa externa handelscentrum	●	●	●	●	●	●	●	●	●
7. Energieffektivisering	●	●	●	●	●	●	●	●	●
8. Lokala klimatmål och handlingsplaner	●	●	●	●	●	●	●	●	●

● = Bidragit till en miljömässigt hållbar utveckling ● = Delvis bidragit till en miljömässigt hållbar utveckling
 ● = Ej bidragit till miljömässigt hållbar utveckling ● = Ej agerat i frågan

Värt att ha i åtanke är att det inte skett någon ytterligare viktning inom varje kategori, d.v.s. att om två partier fått samma färg betyder inte det nödvändigtvis att partiernas bidrag bedömts som likvärdiga. Tabellen visar oavsett tydliga skillnader mellan partierna när det gäller antalet frågor där partiet bedöms ha bidragit till en miljömässigt hållbar utveckling eller ej.

Parti för parti

Socialdemokraterna

Socialdemokraterna har tillsammans med Miljöpartiet styrt kommunen i minoritet den senaste mandatperioden. En viktig miljöpolitisk händelse har varit antagandet av kommunens nya lokala miljömål. Däribland mål om en klimatneutral kommunkoncern 2025, fossilfria drivmedel i kommunen 2030 och mål om kraftigt minskade konsumtionsbaserade utsläpp. Dessutom har kommunen åtagit sig att uppnå klimatneutralitet år 2040, vilket är fem år tidigare än målet på nationell nivå. Det är ambitiösa mål, men det återstår att se huruvida målen uppnås. Överlag har Socialdemokraterna varit med och antagit viktiga mål och tagit initiativ till en del konkreta klimat- och miljöåtgärder, samtidigt som partiet ofta avslagit mer progressiva förslag eller agerat på ett sätt som inte bedöms bidra till en miljömässigt hållbar utveckling. Särskilt när det gäller en expansion av handelscentrum och kontroversiella detaljplaner som stoppats av Mark-och miljööverdomstolen.

Moderaterna

Moderaterna har vid flera tillfällen försökt sänka ambitionerna i kommunens miljöarbete. Partiet ville bland annat ta bort målet om att Umeåbornas konsumtionsbaserade utsläpp måste minska i enlighet med Parisavtalet och har tagit avstånd från ett minskat flygande.

Moderaterna menar att fler områden bör öppnas upp för byggnation av bostäder, däribland grönområdet Lundåkern som de som enda parti var emot att säkerställa som ett natur- och rekreationsområde. Ageranden under perioden i en miljömässigt hållbar riktning är initiativ för en ökad andel lokalproducerat i kommunen, samt ja till fler hyrcyklar i staden och tillgång till bra cykelbanor. Parallellt med det har partiet dock varit emot mål om en ökad andel ekologiskt i kommunens verksamheter och lagt förslag som främjar biltransporter.

Vänsterpartiet

Vänsterpartiet är det parti i opposition som varit mest aktiva när det kommer till olika initiativ inom miljöpolitiken. Partiet har bland annat föreslagit en ny cykelväg genom centrala staden, en översyn av kommunens resepolicy och att klimatsmart mat ska utgöra normen i kommunen. Vänsterpartiet har varit drivande i att anta en kommunal klimatbudget och agerat för att kommunen årligen ska minska sina utsläpp och sätta konkreta mål för renare luft. Partiet har även lyft diverse miljöfrågor till debatt i kommunfullmäktige och velat se en ambitionshöjning i flera av kommunens miljömål. Vänsterpartiet har i viss mån agerat för att skydda värdefull natur och begränsa expansionen av externa handelscentrum, men har samtidigt bifallit detaljplaner som riskerar att ta värdefull mark i anspråk och bidra till ökade utsläpp.

Centerpartiet

Centerpartiet har lagt en del förslag som bidrar till en miljömässigt hållbar utveckling, men också ställt sig bakom åtgärder som riskerar att sakta ner takten i kommunens miljöarbete. Partiet har under mandatperioden bland annat föreslagit att fram en tematisk översiktsplan för minskad klimatpåverkan och att erbjuda klimat- och energirådgivning till kommunmedborgare vid bygglov. Centerpartiet har även velat se ett fokus på hållbara färd sätt i hela kommunen och lagt förslag om hyrcyklar i staden och fler cykelvägar. Samtidigt har partiet varit avvaktande i att genomföra åtgärder för minskat flygande och renare luft i staden samt ställt sig bakom en expansion av externa köpcentrum och byggnation på värdefull mark.

Liberalerna

Liberalerna har lagt få egna förslag som riskerar att sakta ner kommunens miljöarbete, men har gett sitt stöd till exempelvis byggnation på värdefull mark och förslag som främjar resor med flyg och bil. Partiet har samtidigt bifallit handlingsplaner för att kommunen ska nå sina klimatmål och utmärker sig i sitt engagemang för ökat cykelresande. De har under mandatperioden lyft frågor om cykelbanor till debatt i kommunfullmäktige och lagt flera förslag som gynnar cyklister i sina budgetar. Partiet ville även se en konkret ambitionshöjning i kommunen när det gäller andelen lokalproducerade livsmedel, dock på bekostnad av andelen ekologisk mat.

Miljöpartiet de gröna

Eftersom Miljöpartiet och Socialdemokraterna styrt tillsammans i kommunen har partierna i mångt och mycket agerat unisont. Samtidigt har Miljöpartiet lagt flera egna förslag och tagit initiativ för att öka takten i kommunens miljöarbete. Bland annat har partiet föreslagit en kommunalt samordnad varudistribution, mer vegetariskt i kommunens verksamheter och

satsningar på biobränslen och ett bioteknikindustriellt centrum. Flera gånger har Miljöpartiet och Vänsterpartiet gjort gemensam sak. Tillsammans har de föreslagit en ”supercykelväg” genom centrala staden, att klimatsmart mat ska utgöra normen i kommunen och föreslog tidigt en lokal klimatbudget. Miljöpartiet har även ifrågasatt byggandet av nytt parkeringshus och hur en expansion av handelscentrum påverkar det hållbara resandet i kommunen. Det har saknats initiativ från partiet för konkreta åtgärder för energieffektivisering, även om en energikartläggning av kommunens lokaler är ett steg på vägen.

Sverigedemokraterna

Sverigedemokraterna har lagt få egna förslag för att stärka kommunens miljöpolitik och ofta försökt sänka ambitionerna eller varit passiva. Vid beslutet om huruvida kommunen skulle anta en klimatbudget var Sverigedemokraterna det enda parti som var emot, med motiveringen att kommunen går för fort fram i klimatarbetet. Utöver det har partiet föreslagit att kommunen bör prioritera väg över cykel- och gångbana och andra åtgärder som gynnar bilister, samt aktivt försökt sänka kommunens ambitioner när det gäller hållbar mat. Ett steg i en hållbar riktning är att Sverigedemokraterna agerat för att avsätta området Lundåkern som ett natur- och parkområde.

Kristdemokraterna

Kristdemokraterna har ställt sig bakom flera initiativ som ej bedöms främja en miljömässigt hållbar kommun och utöver det lagt få egna förslag inom miljöpolitiken. Ett undantag är förslaget om att kommunen bör arbeta för att etablera en biogasanläggning i regionen om det är lönsamt. Partiet har bland annat antagit detaljplaner för byggnation på värdefull mark och varit emot att flytta resandet från flyg till mer hållbara färdstätt. De har även agerat för att slopa kommunens mål för andel ekologiskt till förmån för lokalproducerat samt stryka mål om hållbar konsumtion.

Arbetarpartiet

Arbetarpartiet har framförallt tagit initiativ för att förändra miljöpolitiken inom områdena hållbart resande och ren luft. Partiet har bland annat föreslagit en utredning av vad som skulle vara mest effektivt för att få fler bilister att börja åka kollektivt och en flexibilitet i självförsörjningsgraden. Partiet har varit kritiska till att kommunen inte klarar miljö kvalitetsnormerna för ren luft och till att ett nytt åtgärdsprogram inte antagits. Egna förslag har varit att utreda införande av samordnade varutransporter samt att översikts- och detaljplaner inte får försämra kommunens förmåga att klara miljö kvalitetsnormerna. Arbetarpartiet har i viss mån lagt förslag för att skydda värdefull natur och begränsa extern handel, men har inom flera områden förhållit sig passiva.